

in tvoja senca naj ti danes ukazuje
in po vseh štirih naj pokonci hodi in glasno hvali
tistega, ki ti je na nebo
obesil polno žebļjev in nožev.

Prevedel Niko Grafenauer

PAVLOVO SPREOBRNJENJE

Marjan Kolar

Pred desetimi leti — morda jih je minilo tudi več — je bil Pavel Strešnik zaveden funkcionar, ki se je že vse od osvoboditve naprej skoraj vsak dan nesebično gnal po sestankih, sejah in konferencah za blagor soljudi. Poznal ni ne nedelje ne praznika in ob uri, ko so bili povprečni državljani običajno pri večerji ali celo že v postelji, ga nikoli ni bilo doma. Zanj namreč ni bilo nobenega dvoma o tem, da gre javnemu delovanju vsa prednost pred zasebnim življenjem.

V svoji gorečnosti se je Pavel Strešnik tako zelo gnal, da niti ni videl, kako je njegovo večletno delo končno začelo rojevati sadove. Življenje se je polagoma spreminjalo:

hiše so rasle ko gobe, ljudje so bili vsak dan bolj pisano oblečeni, veselje in prometnih nesreč je bilo vedno več, skratka: standard se je nenehno dvigal, Pavel pa nič.

Kdove kdaj bi bil spregledal, če ga ne bi bila njegova žena Mica lepega večera poklicala v kuhinjo na sestanek, zbrala ves pogum, udarila po mizi, da je zapelo, in odprla sejo. Dnevni red je obsegal eno samo točko, pa še te ni dala na glasovanje:

— Pavel, tako ne gre več naprej! je rekla. Sosedovi imajo hladilnik, drugi imajo televizor, tretji imajo sesalec za prah, četrti se šopirijo s tranzistorji, peti kupujejo avto. In kaj imaš ti? Kaj imava midva? je rekla in še marsikaj drugega.

Pavel se je najprej globoko zamislil. Potem je na ženino tezo postavil svojo antitezo, nakar je ona še odločneje ponovila svojo tezo pa spet on, skratka: ko je naposled napravil sintezo, se je tako rekoč pravzaprav, glede na objektivne okoliščine in če vzamemo stvar s tega stališča, izkazalo, da ima žena prav.

Po tem sklepu se je začelo pri Strešnikovih novo življenje.

Ne da bi bil postal Pavel zdaj kaj slabši državlján ali celo slabši funkcionar kakor prej, nikakor ne. Le — nekam razmišljen je postal



in privzel je grdo navado, da je na sestankih vedno pogosteje pogledoval na uro. Nervozno je mencial in pokašljeval, kadar je kateri od govornikov le predolgo mlatil. Mrmral je, da ima delo, in neredko se je izmuznil še pred koncem. In to ni bil za lase privlečen izgovor. kajti Pavel Strešnik je resnično imel veliko dela:

redno delo, nadurno delo, nedeljsko delo, honorarno delo. Začel je varčevati. Pritrigoval si je pri cigaretah in pijači, nehal je kupovati knjige, odpovedal je vse časnike in obdržal samo dnevnik. Zbližal se je s sodelavci in ob dnevu republike je predlagal tovariša glavnega referenta za zasluženno nagrado. Prijetno je bil presenečen, ko je tovariš glavni ob novem letu predlagal za nagrado njega. Skratka: Pavel je garal ko črna živina in spoznal je, da se je izplačalo.

Po desetih letih dela in varčevanja sta imela Strešnikova televizor, radio z gramofonom, hladilnik, pralni stroj, sesalec za prah, mešalec, loščilec, vsak svoj tranzistor in avtomobil.

Ob takšnih naporih ne samo, da Pavel skorajda ni več utegnil na sestanke, še uvodnike je komaj preletel. Doma se je najraje zleknil v naslanjač, in če ni takoj zaspal, se je zatopil v Globus, Areno ali TT in nekoč je skoraj zamudil službo, ker je pozno v noč bral roman X — 100.

Je to trajalo deset let ali morda dlje? Vsekakor je trajalo do dne, ko sta se Strešnikova z avtom peljala na Bled, ko je sijalo prijazno nedeljsko sonce in je v tranzistorju nenadoma utihnila zabavna glasba.

Zaslišalo se je oglušujoče ploskanje in potem je sledil ognjevit govor, ob katerem je Pavel nenadoma otrpnil in skoraj pozabil na volan.

Žena bi bila sicer veliko raje obrnila gumb, toda ko je zagledala Pavlov napeti obraz, se je vdano zazrla v bežečo pokrajino.

Pred hotelom je Pavel še vedno poslušal govor z ušesi in usti. mehanično parkiral avto, nestrpno odmahnil ženi, naj gre sama naprej, potem pa obsedel in poslušal, poslušal, dokler ni končno govor utonil v navdušenem ploskanju.

Iz elegantnega avtomobila je počasi prilezel nov, bleščeč Pavel Strešnik. Čutil je, da je ves prečiščen in prerojen, poln neslutnih moči, ki so se nenadoma prebudile v njem in klicale k dejanjem.

Komaj mu je žena dopovedala, da je v nedeljo povsod in torej tudi v domačem mestu vse zaprto in da se torej nikakor ne splača vračati se pred večerom. Pavel je sicer popustil, toda grozeče je rekel: — Naj bo, ampak jutri!

Le starejši tovariši na občini so se še spominjali Pavla Strešnika takšnega, kakršen se je v ponedeljek zjutraj nekaj minut po sedmi uri

pojavi na občinskem komiteju. Pa kaj »pojavi«! Planil je, pridrvel, padel v sobo ko bomba sredi lenobno idiličnega razgovora med tovariši, ki so si med rahlim zehanjem pripovedovali, kako se je ta imel v planinah, kako je drugi suh in kako tretjega daje maček.

Pavel Strešnik je nekaj trenutkov sicer še govoril zmerno glasno, potem pa je začel tolči po mizi in kričati. Ko je čez nekaj minut zajel sapo, so tovariši presenečeno ugotovili, da je bil to komaj uvod in da glavno šele pride.

To glavno so potem sicer imeli priložnost prebrati tudi na prvih straneh časnikov, toda v spominu so jim bučale besede Pavla Strešnika o nujnosti akcije, o boju proti vulgarnemu pojmovanju materializma, proti dobičkarstvu, izkoriščanju službenega položaja, meščanskemu snobizmu, proti plitkemu življenjskemu konceptu, proti modernizmu, proti izdajanju najsvetlejših tradicij, proti... Ne, skratka, novo to sicer ni bilo, toda vsi tovariši na komiteju so si bili edini v tem, da je Pavel sijajen govornik in da bi bilo nadyse zaželeno, pametno, pravzaprav nujno potrebno, da bi Pavel govoril zvečer na razširjenem sestanku.

Na srečo po telefonu niso videli, kako je Pavel pomilovalno pogledal, češ to ste mi profesionalni aktivisti! Meni pripovedujete, kdaj in kje naj govorim! Pa menda ja, tovariši, da bom prišel! Saj je menda vendar stvar enkrat za vselej jasna! In kako bi potem mogel človek molčati?

Zvečer je Pavel Strešnik govoril na sestanku v mestu, naslednji dan na vasi, potem v drugi vasi. Vse dopoldneve je v njegovi pisarni brnel telefon in vsi pozivi so bili namenjeni tovarišu Pavlu.

Prosili so ga za predavanja in Pavel je predaval na šolah, za delavsko univerzo, za klub mladih proizvajalcev, za sindikate, skratka: to je bil ves stari Pavel Strešnik izpred desetih let — ali pa jih je bilo morda več — in ko se mu je nekoč nekdo drznil ponuditi povračilo za potne stroške in honorar za predavanje, je revež slišal še dodatno brezplačno predavanje o morali sodobnega človeka in o svetlih idealih, med katere je tovariš Pavel neopazno vpletel še boj proti gospodarskemu kriminalu, proti klerikalizmu, abortusu in romanom X — 100.

Skratka: če ne bi imel doma hladilnika, televizorja, sesalca za prah, mešalca, loščilca, pralnega stroja, oblek iz najboljšega kamgarna, elegantnega avtomobila, gospodinjske pomočnice in zadovoljne žene, bi človek zares verjel, da je bilo preteklih deset let — ali pa jih je bilo morda več — samo moreč sen.